

Početna / Kultura

Kultura i zajedništvo baranjskih Srba

Očuvanje identiteta srpske nacionalne manjine kroz promicanje kulture na istoku RH.

Maja Milanović • 16.10.2025.



Zatvaranje Dana kulture Srba u Belom Manastiru

U multikulturalnom životu Baranje srpska nacionalna manjina već decenijama aktivno doprinosi očuvanju i obogaćivanju lokalne kulturne scene. Kroz rad kulturno-umetničkih društava, pravoslavnih crkvenih opština, škola s nastavom na srpskom jeziku i brojnim manifestacijama, srpska zajednica neguje svoj jezik, običaje, tradiciju i identitet. U vremenu sve izraženijih izazova kada je reč o očuvanju manjinske kulture, posebno među mlađim generacijama, aktivnosti koje doprinose

jačanju kulturnog nasleđa i međusobnog razumevanja dobijaju još veći značaj. Centralnu ulogu u negovanju srpske tradicije u Baranji imaju kulturno-umetnička društva, pa tako kroz folklor, muziku, pesmu i nošnju, članovi ovih društava čuvaju narodno stvaralaštvo i prenose ga na mlađe generacije. KUD-ovi redovno učestvuju na manifestacijama unutar i izvan Hrvatske, predstavljajući srpsku kulturu u njenim najautentičnijim oblicima. Osim što okupljaju lokalno stanovništvo, ovakve aktivnosti jačaju zajedništvo i podstiču međugeneracijski dijalog.

- Na našem području Baranje, što se tiče srpske zajednice, deluju četiri pododbora SKD Prosvjeta (Beli Manastir, Darda, Jagodnjak i Kneževi Vinogradi), tri KUD-a (SKUD „Jovan Lazić“ Beli Manastir, FA „Čuvari tradicije baranjskih Srba“ Beli Manastir, KUD Živojin Žika Mandić iz Kneževih Vinograda) i nekoliko udruženja žena („Sretne i spretne“ Jagodnjak, „Zlatna žena“ Bolman, SUŽ „Dukat“ Beli Manastir, KSS Sveta Jelena Dečanska Beli Manastir i KSS Pokrova Svete Bogorodice Darda), te udruženje roditelja i dece „Pčelice“ iz Belog Manastira. Takođe, imamo veoma dobru saradnju sa našim manjinskim većima koja nas pomažu, kao i sa Srpskim narodnim većem i Zajedničkim većem opština Vukovar. Sva ta udruženja, što samostalno, a često i zajedničkim snagama, doprinose razvoju kulture i očuvanju tradicije srpskog naroda u Baranji – rekao je predsednik SKD Prosvjeta pododbor Beli Manastir **Dejan Jeličić**.

Značajan doprinos očuvanju kulture srpske zajednice na ovom području daju i manifestacije poput „Dana kulture Srba istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srema“, smotre folklor, književne večeri i različite radionice koje organizuju lokalna udruženja. Ove manifestacije često se realizuju u saradnji sa opštinama, županijom i manjinskim većima, a one ne samo da promovišu kulturu srpske zajednice, već i podstiču dijalog i razmenu s drugim etničkim grupama koje žive na istom prostoru.

- Imamo dobru saradnju sa Centrom za kulturu Grada Belog Manastira, kao i sa HKUD-om Beli Manastir, te sa udruženjima mađarske, romske, nemačke, makedonske, crnogorske, slovenačke i slovačke nacionalne manjine. Trudimo se da se međusobno pomognemo i propratimo programe koje organizujemo. Takođe, otvorenje Srpskog kulturnog centra u Osijeku, doprinosi pre svega očuvanju, a onda i razvoju kulture i identiteta Srba u Osijeku, a onda i povezivanju sa svima nama iz drugih delova Osječko-baranjske županije. SKC Osijek svojom raznovrsnom ponudom kulturnih programa se polako probija na kulturnoj sceni Grada Osijeka i pred njim je svetla budućnost. Za ovo kratko vreme kako deluje, ponudio je veoma kvalitetne programe urbanog sadržaja i to postaje prepoznato kod ljubitelja dobre pesme i kvalitetne reči, knjige ili

pozorišne predstave – dodaje Jeličić koji je na čelu belomanastirskog pododbora SKD Prosvjeta dugi niz godina.

- U organizaciji našeg pododbora su raznovrsni programi, promocije knjiga, izložbe slika, pozorišne predstave, pesničke večeri, koncerti, organizujemo posetu Međunarodnom sajmu knjiga u Beogradu, a posebno smo ponosni na saradnju sa Maticom Srpskom na temu optanata i okrugli stol koji smo zajedno organizovali krajem 2023. godine u Belom Manastiru, na tu temu. Okupili smo jedan broj veoma cenjenih istoričara iz Srbije, Hrvatske i Mađarske, te smo im omogućili da razmene svoje informacije na temu optacije (preseljenja srpskog i ostalog južnoslavenskog stanovništva nakon Prvog svetskog rata iz Mađarske u tadašnju Kraljevinu SHS). To je tema koja je generalno malo obrađena u našoj istoriografiji i smatrali smo kako je naša dužnost da ju probamo otrgnuti od zaborava. Ne zaboravljamo ni naše najmlađe, na kojima, nadamo se, će jednoga dana ostati sve ovo što radimo, te se posvećujemo i radu sa decom i imamo dobru saradnju sa nastavnicima i profesorima. Organizujemo im ekskurzije, paketiće za Svetog Savu i Vaskrs, ali i pružamo pomoć u redovnom radu.



Okrugli sto na temu optanata

Prema Jeličićevim rečima ponekad je teško okupiti ljude na određenom kulturnom dešavanju, ali predstavnici srpske zajednice se trude da

putem društvenim mreža, radija i naravno putem plakata, obaveste ljude u Belom Manastiru i Baranji o svakom događanju koje organizuju.

- Jesen nam je bogata aktivnostima i programima, u septembru smo u Baranjskoj srpskoj kući u Belom Manastiru otvorili izložbu panela povodom 80 godina od osnivanja Srpskog kulturnog društva Prosvjeta, a taj program je upotpunjen nastupom polaznika Programa plus SNV-a u Belom Manastiru Marka Prekodravca iz Belog Manastira, zatim smo u Etnološkom centru zajedno sa ZVO-om organizovali prvi samostalni koncert Vokalno instrumentalnog sastava Venac iz Borova. Oktobar smo započeli promocijom druge knjige Čedomira Višnjića „Dvadesete – hvala ti Srbijo lepa“ u Srpskom kulturnom centru u Belom Manastiru, zatim organizujemo krajem meseca odlazak na Međunarodni sajam knjiga u Beograd. U novembru ćemo se pridružiti predstavljanju srpske zajednice u Gradu Belom Manastiru povodom Dana Grada, organizovaćemo predavanje na temu razvoja ex-YU rock scene. U decembru organizujemo pozorišnu predstavu u Belom Manastiru, ali naravno, nećemo zaboraviti ni naše najmlađe, te ćemo zajedno sa ostalim srpskim udruženjima i našom Crkvom, sa kojom imamo odličnu saradnju i njima upriličiti program za kraj godine. Tako da nas očekuje bogat i raznovrstan kulturni program do kraja godine – pojašnjava Dejan Jeličić.

Različiti načini očuvanja identiteta

Jedan od najvažnijih stubova očuvanja nacionalnog identiteta jeste jezik. Na području Baranje, u pojedinim osnovnim školama postoji mogućnost pohađanja nastave na srpskom jeziku i ćiriličnom pismu, u skladu sa modelima obrazovanja za nacionalne manjine u Hrvatskoj. Takođe, Srpska pravoslavna crkva oduvek je bila čuvar duhovnosti i tradicije, ali i jedan od oslonaca kulturnog identiteta. Na području Baranje aktivne su pravoslavne crkvene opštine koje, osim bogoslužjenja, organizuju verske i kulturne događaje, radionice za decu i mlade, kao i obeležavanje verskih praznika koji okupljaju veći broj meštana. Crkva je često i prostor u kojem se čuvaju stari običaji, jezik, pesma i priča koja se prenosi s kolena na koleno.

Kultura srpske nacionalne manjine u Baranji živi kroz običaje, pesmu, jezik i svakodnevicu njenih pripadnika. Iako pred njom stoje brojni izazovi, snaga zajedništva, ljubav prema tradiciji, kontinuirani rad i organizacija pojedinaca omogućavaju da ona ne bude samo sećanje na prošlost, već i aktivan deo sadašnjosti i budućnosti ovog prostora. Baranja time ostaje primer kako multikulturalnost može biti bogatstvo, a ne prepreka.

Ovaj tekst je napisan uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem Programa poticanja novinarske izvrsnosti.

TAGOVI baranja dejan jeličić srbi



Pročitajte još



KROZ OPŠTINE | 07.10.2025.

Baranjska už'na osvaja svet

Udruženje žena „Sretne i spretne“ uspešno su 5. oktobra organizovale 8. po redu Baranjsku už'nu, gastro manifestaciju koja je od ove godine priznata i od strane svetski poznatih kuvara iz Hrvatske i Holandije.

Mirjana Cvetković